

## [A. Svensson.]

været Medlem af det høje Ting, og da jeg nu ikke faar Ordet ved Behandlingen af den af den nedsatte Kommission udarbejdede midlertidige Skoleordning for det tyske Mindretal, vil jeg begynde med Skolespørgsmaalet.

Skolespørgsmaalet har altid været et vanskeligt og ømtaaligt Spørgsmaal i Grænselandet. Det gjaldt for Tiden mellem de slesvigske Krige, hvor den moralsk berettigede, men politisk-psykologisk forfejlede Sprogordning for det blandede Distrikt vakte megen Modstand blandt den sydslesvigske Befolkning og bidrog til at vanskeliggøre den Beroligelse efter Trearskrigen, som var saa haardt tiltrængt. Det gjaldt ikke mindre Tiden efter 1864, da de preussiske Myndigheder ret hurtigt gjorde Skolen i Nordslesvig til et Redskab i Fortrykningens Tjeneste, samtidig med at al dansk Privatundervisning blev forbudt. Da jeg kom i Skole sidst i 80erne, var det tyske Sprog, naar undtages fire ugentlige danske Religionstimer, eneherkende. Jeg kunde læse Dansk hjemmefra, men forstod ikke et Ord Tysk, og saadan gik det antagelig de fleste. Talrige Forsøg paa at faa dette ændret, i alt Fald saadan, at der blev givet et Par danske Sprogtimer ved Siden af, Forsøg, som ogsaa et stort Antal tysksindede Præster gentagende deltog i, forblev frugtesløse. Men netop denne gennemførte Fortrykning af Skolen i Nordslesvig gav Stødet til, at stadig flere unge fra danske Hjem efter Konfirmationen søgte over i danske Skoler Nord for Grænsen, Højskoler, Landbrugs-skoler og Efterskoler, for der at faa noget af den danske Skolegang, som hjemme var blevet nægtet dem. At de derved styrkedes langt mere i deres Danskhed, end Tilfældet vilde have været med et Par danske Sprogtimer i den tyske Skole, siger sig selv.

Med disse Erfaringer som Baggrund, det danske Nederlag i Sydslesvig i Aarene mellem de slesvigske Krige og det tyske Nederlag i Nordslesvig efter 1864, og desuden ud fra den Overbevisning, at naar Hjemmene ikke faar Medindflydelse paa Børnenes Skolegang, øves der ikke alene folkeligt, men ogsaa rent menneskeligt Uret, blev den Mindretalsordning til, som vi har haft i de sønderjyske Landsdele fra Genforeningen indtil nu.

Til at begynde med var det tyske Mindretal glædeligt overrasket over den Frihed, som blev indrømmet det, men efterhaanden som Tyskland blev stærkere igen, fandt man Tiden inde til stadig nye Fremstød paa Skolevæsenets Omraade, og det endte med, at man under Besættelsen til-

tvang sig Fordele, som man ellers ikke vilde have opnaaet.

Det er ikke saa mærkeligt, at den sønderjyske Befolkning efter dette ønsker vor Mindretalsordning forenklet og begrænset. Jeg har selv paa et tidligt Tidspunkt hævdet fra denne Talerstol, at Tildelingen af Eksamensrettigheder ved de tyske Skoler var forfejlet, og det er mig selvsagt en Tilfredsstillelse, at de nu er ophævet. Som den danske Stats nationale Struktur er, hører Statens Forpligtelser over for Mindretallet skolemæssigt set efter min Mening op med Afslutningen af Børneskolen. Hvis man saa agter at fortsætte med en faglig Uddannelse eller en forberedende Uddannelse for Embedsmænd og Tjenestemænd, maa denne foregaa paa Dansk.

Med Hensyn til de tyske kommunale og private Skoler har jeg saa langt tilbage som i 1933, da vi her i Tinget forhandlede om den sønderjyske Skolelovgivning, udtalt mig for en Ophævelse af de kommunale Skoler, saaledes at det tyske Mindretals Skolevæsen blev en gennemført Privatskoleordning, men jeg føjede rigtignok til, at saa maatte Statstilskuddet være et saadant, at Mindretallet kunde bære det. Et øget Statstilskud kan der naturligvis ikke være Tale om nu, hvor Tilstandene er saa helt anderledes end dengang, men det var maaske værd at overveje, om vi ikke til sin Tid under en eller anden Form burde beholde de tyske kommunale Skoler i Byerne og nøjes med at ophæve dem paa Landet. Foreløbig har den nedsatte Kommission, som nævnt, fremsat Forslag om en midlertidig Ordning, hvilket jeg finder overmaade heldigt. Vi ved i Dag ikke noget om, hvorledes Mindretalsforholdene vil blive ordnet internationalt, om der vil blive udarbejdet et Mindretalsstatut til Vedtagelse paa Fredskonferencen, eller om det danske Mindretal Syd for Grænsen faar saadanne Vilkaar at arbejde under, at det kan være tjent med det. Alt dette kan meget vel komme til at indvirke paa den endelige Ordning, vi afsluttende skal have tilvejebragt.

I det hele taget vil jeg tilraade, at vi ikke uden videre farer alt for haardt frem over for det tyske Mindretal som saadant, selv om meget kan tilskynde dertil. Det er desværre en Kendsgerning, at mange inden for Mindretallet opfattede Situationen under Besættelsen saadan, at de kunde tillade sig hvad som helst. Spioneri og Angiveri greb uhyggeligt om sig. Der blev ligefrem fra toneangivende Steder skriftligt opfordret til at aflytte og indberette danske Udtalelser,